

بررسی حقوقی نقش اعتبارات اسنادی داخلی در تجهیز منابع پولی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

صمد نگهبان^۱، محمد باقر فیجان^۲

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد گروه حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی، ایران

^۲ استادیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی حقوقی نقش اعتبارات اسنادی داخلی در تجهیز منابع پولی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی انجام و روش پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده است یافته ها نشان دادند منابع پولی و اسناد نقش مهمی در عملکرد سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی در کشور دارد به طور کلی بی توجهی به منابع اسنادی و مالی اعتباری سامانه های فناوری اطلاعاتی زمینه های مخربی را فراهم می کند نتایج نشان دادند امروزه دول مختلف دنیا، صنعت و تکنولوژی خود را از طریق تجارت بین المللی و با نقش آفرینی گروه های مختلف از قبیل تجار بازرگانان صرافان، بانکداران موسسات مالی و غیره برآورده می سازد ارتقای سطح روابط بین کشورهای مختلف که در دستور کار سیاستمداران و رجال اقتصادی قرار می گیرد. که منوط به ایفای نقش صحیح هریک از عوامل و ابزارهای دخیل می باشد. اعتبارات اسنادی داخلی می توانند نقش مهمی در تجهیز منابع مالی برای سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی ایفا کنند. ضمانت های بانکی و اعتبارات اسنادی ضمانتی به عنوان پرکاربردترین ابزار در مبادلات و معاملات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی حائز اهمیت است توجه به توانایی پوشش انواع ریسک های مالی و غیر مالی و قابلیت حفظ منافع طرف های یک قرارداد مورد توجه گروه های مختلف در حوزه های پزشکی بوده است.

واژه های کلیدی: اعتبارات اسنادی، تجهیز منابع، پول، سامانه های فناوری، اطلاعات پزشکی

مقدمه

امروزه دول مختلف دنیا، صنعت و تکنولوژی خود در حوزه های مختلفی از جمله پزشکی را از طریق تجارت بین المللی و با نقش آفرینی گروه های مختلف از قبیل تجار بازرگانان صرافان، بانکداران موسسات مالی و غیره برآورده می سازد ارتقای سطح روابط بین کشورهای مختلف که در دستور کار سیاستمداران و رجال اقتصادی قرار می گیرد. منوط به ایفای نقش صحیح هر یک از عوامل و ابزارهای دخیل می باشد. از مهمترین و موثرترین این عوامل و ابزارها می توان به انواع وثایق و تضمینات در پوشش انواع ریسکهای اطراف معاملات اشاره نمود. ضمانت های بانکی و اعتبارات اسنادی ضمانتی به عنوان پرکاربردترین ابزار در مبادلات و معاملات تجاری بدلیل توانایی پوشش انواع ریسکهای مالی و غیر مالی و قابلیت حفظ منافع طرف های یک قرارداد مورد توجه گروه های مختلف بوده است. از طرفی تجهیز منابع همواره اصلی ترین وظیفه سیستم بانکی بوده است. بانکها وجوه مازاد را جمع آوری و با دادن وام به متقاضیان، وظیفه سنتی خود یعنی واسطه گری را میان سپرده گذاران و وام گیرندگان ایفا می نمایند. معمولاً در فعالیت های یک بانک، جذب منابع مالی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است، زیرا موفقیت در این زمینه می تواند عاملی برای موفقیت در سایر زمینه ها باشد، جذب منابع مالی برای هر بانک و سیستم بانکی هم به عوامل برون سازمانی و هم به عوامل درون سازمانی مربوط می شود. در این پژوهش به بررسی حقوقی نقش اعتبارات اسنادی داخلی در تجهیز منابع پولی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی پرداخته شده است. در حقوق مدنی، اعم از سیستمهای حقوقی نوشته شده طبق یک قاعده عمومی در قراردادها این قاعده در قوانین صریحاً ذکر نگردیده، و بر پایه این فکر منطقی استوار است که هیچ کس نمی تواند حقوقی را که به وی تعلق ندارد، انتقال دهد و براساس یک قاعده حقوقی کاملاً شناخته شده توصیف می شود. (پهلوان، ۱۳۹۶، ص ۳۹).

تحمل آثار این اصل عقلانی، هنگام برخورد با ضرورت های زندگی اجتماعی انسان، به ویژه در بعد اقتصادی، دشوار می نماید. درست است که لازم انتقال حق، وجود حق است، اما در بسیاری از اوقات، وضعیت ظاهری به گونه ای است که انتقال گیرنده با اعتماد کامل به وضع موجود، حق را که غیر موجود است، موجود پنداشته و در ازای آن، عوضی را می پردازد؛ در این صورت، اعتماد انتقال گیرنده به وضع ظاهر، حق غیر موجود را موجود نمی کند، اما زمینه های تمایل به این عقیده را فراهم می کند که اشخاص زمینه ساز این اعتماد، در مقابل انتقال گیرنده مسئولیتی را عهده دار شوند که معادل با حق غیر موجود است. (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۸، ص ۹۴).

این تمایل اگر چه از انتقال گیرنده حمایت می کند، متقابلاً منجر می شود به مسئول شناخته شدن کسانی که با وجود دخالت داشتن در ایجاد وضع ظاهر، به هیچ وجه مرتکب تقصیری نشده اند؛ مثلاً در فرض خیانت امین و فروش مورد امانت به غیر، مالک، حق بر مال فروخته شده ندارد و تنها می تواند از امین مطالبه خسارت کند؛ بدین ترتیب، گرایش به هر عقیده، مستلزم تحمیل زیان و مسئولیت به یکی از دو طرف است، یعنی مالک حقیقی و دارنده فعلی. از این رو، باید در تقابل منافع و حقوق مالک حقیقی و اعتماد کننده به وضع ظاهر، یکی را بر دیگری ترجیح داد (خزاعی، ۱۳۹۵، ص ۱۲۷).

بدون شک در فرضی که مالک در ایجاد وضع ظاهر مرتکب تقصیر شده است، می توان پذیرفت که حمایت از اعتماد کننده به وضع ظاهر به عدالت نزدیک تر است، اما در فرض مخالف، هیچ دلیلی بر ترجیح یکی از این دو وجود ندارد. در این حال، آنچه قانون گذاران را به سمت صحیح راهنمایی می کند، لزوماً توجه به حقوق یکایک اشخاص نیست، بلکه باید مصالح جامعه را به عنوان یک موجود مستقل از اعضای خود در نظر گرفته و مصلحت کلی جامعه را ملاک ترجیح قرار دهند (دمرجیلی، ۱۳۹۱، ص ۶۷).

تشخیص این مصلحت، خود موضوع مطالعه و تحقیقی مستقل است که لااقل تلفیق عقاید اقتصاددانان و حقوق‌دانان را می‌طلبد، اما فرض مسلم آن است که در مورد، ضرورتاً راهی جز مالک شناختن گیرنده پول وجود ندارد، هر چند که نقل و انتقالات قبلی باطل بوده باشد؛ چرا که در غیر این صورت، ترویج این سند به عنوان وسیله‌ای ساده و مطمئن در مبادلات اقتصادی میسر نخواهد بود؛ بنابراین، حکومت اصل عدم قابلیت استناد به ایرادات در مورد پول، از بدیهیات است و به گونه‌ای در اذهان رسوخ کرده که در بادی امر خلاف قاعده بودن آن در نظر مجسم نمی‌گردد. اما وضع در مورد اسناد تجاری جانشین پول بیشتر محل تأمل است (ساسان‌نژاد، ۱۳۹۸، ص ۹۵).

اسناد تجاری جانشین پول (یا اسناد تجاری به مفهوم خاص) معرف حق دینی حال یا با وعده کوتاه مدت است که موضوع آن، مقدار معینی پول است که چک، سفته و برات از مصادیق بارز آن به شمار می‌آید. از آنجا که ارزش پول قائم به خود و قدرت حاکم است و این قابلیت را دارد که هر آن می‌تواند با هر کالایی مبادله شود و دارنده آن از اعتماد و اطمینان کامل برخوردار است، اما اسناد تجاری که نقش پول را به عهده دارد، این درجه از اعتماد و اطمینان را فاقد است. دارنده سند تجاری که در سررسید برای مطالبه وجه آن مراجعه می‌کند، ممکن است از طرف مدیون با ایراد فسخ معامله یا پرداخت وجه مواجه شود، حال آن که پول، در گردش خود، دارنده را به هیچ گونه ایراد و اعتراضی مواجه نمی‌کند؛ لذا به منظور این که اسناد تجاری بتواند هر چه بیشتر جانشین پول شود و دارنده، مطمئن گردد که در سررسید هیچ مانعی بر سر راه نقد شدن سند وجود نخواهد داشت در قوانین کشورهای مختلف، تصمیماتی از قبیل قاعده غیرقابل استناد بودن ایرادات اتخاذ شده است تا وجه سند بدون هیچ گونه ایراد و اعتراضی به دارنده پرداخت شود. قاعده، قاعده‌ای است خلاف قواعد عمومی حاکم بر قراردادهای مدنی، با این مضمون که متعهد سند (مدیون) نمی‌تواند در برابر دارنده آن دفاعی کند که به روابط او و ظهرنویسان پیشین با صادرکننده ناظر باشد؛ برای مثال، اگر ادعا شود که برات مورد مطالبه به اکراه از متعهد اصلی گرفته شده است یا وجه آن به سببی به یکی از ظهرنویسان پرداخت شده است، این ادعا در برابر دارنده کنونی سند پذیرفته نیست و حقوق کسی را که از راه مشروع و با حسن نیت بر آن دست یافته است، ضایع نمی‌کند. (صغری، ۱۳۹۷، ص ۳۸)

حکمت اصلی این قاعده، ایجاد اعتماد نسبت به اعتبار این اسناد است؛ زیرا اگر بنا باشد که متعهد سند بتواند به تمام ایرادهای ناشی از روابط خود با دستهای پیشین در برابر دارنده کنونی استناد کند، دیگر هیچ اطمینانی به وصول دین باقی نمی‌ماند و بازرگانان می‌کوشند تا از پذیرفتن این گونه اسناد متزلزل خودداری کنند و جامعه از مزایای گردش این اسناد محروم می‌ماند.

سوابق پژوهش

در حقوق موضوعه ایران در مورد بررسی موضوع تحقیق در حقوق ایران و فقه امامیه گرچه هنوز جای چالش‌های زیادی وجود دارد بررسی این تحقیق دارای روشی که نسبت به انواع روشهای بررسی تحقیق جدیدتر است و علیرغم اینکه از آن استفاده می‌شود تحقیق مستقلی صورت نگرفته است و تحقیق انجام شده از نظر فقهی و حقوقی و آماری بیشتر درباره مسائل مربوط به روش‌های تحقیقاتی که در ضمن بحث اصلی به موضوع پرداخته اند عبارتند از:

۱- مقاله «میزگرد راجع به ابعاد حقوقی سرمایه در شرکت‌های سهامی» تألیف دکتر بهروز اخلاقی در سال (چاپ) ۱۳۸۳ در مجله پژوهش‌های حقوقی شماره ۵ منتشر شده است. بیان می‌دارد: ارائه تعریفی جامع و مانع از اصل عدم قابلیت استناد به ایرادات در مقابل دارنده با حسن نیت سند تجاری، همانند تعریف اغلب پدیده‌های حقوقی، دشوار و بلکه ناممکن است؛ از این

رو، به هدف آشنایی اجمالی با اصل، تعاریفی ارائه می‌شود، صرف‌نظر از انتقاداتی که ممکن است نسبت به هر یک وارد آید؛ لذا ابتدا تعاریف موجود در قوانین داخلی و معاهده‌های بین‌المللی و سپس تعاریف حقوق‌دانان از این اصل ارائه می‌شود.

۲. مقاله « طرح پیشنهادی اصلاح ماده ۵ قانون قسمتی از قانون تجارت راجع به سرمایه اسمی شرکت های تجاری » تالیف وحید اشتیاق در سال (چاپ) ۱۳۸۳ در مجله پژوهش های حقوقی شماره ۵ منتشر شده است. بیان داشته که: اشخاصی که به موجب برات علیه آنها طرح دعوا شده است، نمی‌توانند در مقابل دارنده برات به روابط خصوصی خود با براتکش یا با دارندگان قبلی برات استناد کنند؛ مگر آنکه دارنده، هنگام دریافت برات آگاهانه به زیان بدهکار عمل کرده باشد.

این تعریف، اگرچه ناظر به برات است، اما با توجه به قاعده دیگر که کلیه اسناد تجاری به مفهوم خاص را مشمول احکام واحد قرار داده است، سایر اسناد را نیز دربرمی‌گیرد. ماده ۷۷ کنوانسیون ژنو راجع به برات و سفته، اصل مذکور را در مورد سفته نیز جاری می‌داند، بعلاوه، کنوانسیون ژنو راجع به چک نیز در ماده ۲۲، مفاد ماده ۱۷ کنوانسیون مذکور را تکرار کرده است.

۳. مقاله «قانون تجارت ایران در گردونه تحول: بررسی اصلاح مقررات شرکت های تجاری » مجله پژوهش های حقوقی شماره ۸ در سال ۱۳۸۴. بیان داشته: منظور از روابط شخصی، همه روابط معاملاتی است که موجب صدور یا انتقال سند مزبور شده و همچنین اموری مانند پرداخت وجه برات یا تهاتر، تبدیل تعهد، که بین صاحبان امضا یا براتکش یا دارندگان قبلی (ید سابق) واقع می‌شود، با توجه به تعریف مزبور، فقط ایراداتی قابل استناد نیست که مربوط به روابط شخصی باشد، اما اگر ایرادی مربوط به خود سند و تعهد براتی باشد؛ از قبیل ایراد مجعول بودن امضا یا عدم اهلیت صادرکننده در حین صدور سند در مقابل دارنده قابل استناد است.

همچنان که از تعریف فوق برمی‌آید، ایرادات فقط در مقابل ید یا یدهای غیر مستقیم و باواسطه، قابل استناد نیست، اما در مقابل شخصی که سند مستقیماً به او واگذار یا منتقل شده است، این ایرادات قابل استناد است.

۴. مقاله «جایگاه حقوقی تجارت در حقوق ایران » تالیف کورش کاویانی مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی شماره ۳۳ در سال ۱۳۸۴. بیان می‌دارد: حقوق‌دانان برای جبران سکوت قانون‌گذاران و یا رفع نقایص تعاریف قانونی از این اصل کوششهایی کرده‌اند که اشاره به آنها برای تحقق هدف این گفتار، خالی از فایده نیست. در برخی از تعاریف، قلمرو محدودی از اصل، مورد نظر قرار گرفته و کاربرد آن تنها به مواردی منحصر شده است که میان انتقال‌دهندگان متوالی سند تجاری، معاملاتی وجود داشته است و تصرفات غیر متکی بر معامله نظیر یافتن سند، سرقت و... خارج از شمول اصل دانسته شده است، از جمله:

... اسناد تجاری به خودی خود معرف طلب صاحب آن می‌باشد و روابط حقوقی که ممکن است بین امضاکنندگان و ظهرنویسان موجود باشد و ادعاهایی که هر یک از آنها بر دیگری درباره معامله‌ای که به صدور سند تجاری منجر شده است، در حقوق صاحب سند تجاری تأثیری ندارد... با توجه به اینکه تحقیق مستقلاً در مورد ضمانت اجرای تخلف از شرط ترک فعل حقوقی صورت نپذیرفته است و دراین تحقیق وضعیت حقوقی و فقهی قرارداد یک نوع از روش اطلاعات و بررسی رسانه مورد بررسی قرار می‌گیرد که مبنای آن حقوق ایران و فقه می‌باشد و از این جهت از تحقیقات فوق متمایز می‌گردد.

مفهوم سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

رشد روزافزون صنایع ارتباطی، مخابراتی و انفورماتیکی، هر روز دنیا را با انقلابی جدید مواجه می‌کند. انقلاب فن آوری اطلاعات و ارتباطات در کلیه بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و امنیتی کشورها تأثیراتی قابل توجه بر جای گذاشته‌است. با توسعه این فن آوری در بخش پزشکی، به دنبال تحول عظیمی در نظام ارائه خدمات بهداشتی و درمانی می‌باشیم و یکی از مهم‌ترین حوزه‌های کاربرد فن آوری اطلاعات، حوزه بهداشت و درمانی می‌باشد. فن آوری اطلاعات از روش‌های متعددی می‌تواند به این حوزه کمک نماید. سیستم‌های ذخیره اطلاعات بیمار، سیستم‌های اطلاعات دارویی، سیستم‌های درمانی و جراحی، سیستم‌های پیگیری درمان، سیستم‌های درمان از راه دور، سیستم‌های راهبری پرستار، ربات‌های جراح و سیستم‌های پذیرش بیمار و بسیاری دیگر که در پس پرده طراحی تمام این‌ها یک هدف مشترک وجود دارد و آن تسهیل در کار درمان است. با استفاده از این سیستم‌ها بیمار در کمترین زمان بهترین خدمات را دریافت می‌کند، پزشک تمام وقت از هر جای دنیا که بخواهد به بیماران خود دسترسی دارد و اطلاعات بیماران در همه جا به‌طور کامل در دسترس است. دسترسی همگانی به اطلاعات پزشکی در بستر شبکه‌های الکترونیکی یک رؤیا نیست آن را به وضوح می‌توان در سازمان‌های درمانی که به این سیستم‌ها نزدیک شده‌اند مشاهده کرد. سامانه‌هایی مانند ذخیره الکترونیکی اطلاعات سلامت (HER) که می‌تواند اطلاعات بهداشتی، درمانی و سلامتی فرد را پیش از تولد، یعنی زمانی که فرد دوران جنینی را طی می‌کند تا پس از مرگ یعنی وقتی دیگر در قید حیات نیست را به صورت اطلاعات جامعی در یک فایل الکترونیکی ذخیره‌سازی کرده و آن را در یک شبکه اختصاصی در دسترسی افراد مشخصی قرار دهد، به عنوان نمونه بارزی از کارکردهای فناوری اطلاعات در امر سلامت به‌شمار می‌رود.

فن آوری اطلاعات و ارتباطات در پزشکی

انفورماتیک پزشکی را حوزه کاربردی فن آوری اطلاعات و ارتباطات در پزشکی می‌توان تعریف کرد و به تولید و خدمات فن آوری اطلاعات در حوزه خدمات بهداشتی و درمانی صنعت انفورماتیک پزشکی گفته می‌شود. جهت توسعه این صنعت در داخل کشور نیازمند برنامه‌ریزی بر اساس فرصت‌ها و تهدیدهای سر راه و نقاط قوت و ضعف خود هستیم. صنعت انفورماتیک به صورت عام دارای ویژگی‌هایی است که کشورهای دنیا را ترغیب به سرمایه‌گذاری در این بخش کرده‌است. صنعت انفورماتیک پزشکی شامل سه بخش نرم‌افزار و سخت افزار و خدمات درحوزه پزشکی است. دراین میان قسمت نرم‌افزار جایگاه ویژه‌ای جهت سرمایه‌گذاری دارد. همچنین حوزه‌هایی از انفورماتیک پزشکی چون کاربرد هوش مصنوعی در پزشکی، خدمات پزشکی از راه دور به دلیل در مرحله تحقیق بودن، زمینه خوبی برای برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در ارائه محصول در آن بخش خواهند بود. با توجه به نقش دولت‌ها در راستای توسعه دو بخش کاربردی و تولید در حوزه انفورماتیک موظف به ایجاد موارد زیر بنایی هستند؛ بنابراین شناخت جامع از زیر ساخت‌های این بخش در بدو برنامه‌ریزی به شکل حیاتی لازم و ضروری می‌باشد، این زیر ساخت‌ها عبارتند از:

۱. زیرساخت امنیتی ۲. زیرساخت تجاری ۳. زیرساخت حقوق ۴. زیرساخت اجتماعی و فرهنگی ۵. زیرساخت استانداردسازی ۶. زیرساخت فنی

تجهیزات پزشکی در کنار ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی این عصر زیرساخت فنی انفورماتیک پزشکی را تأمین خواهد کرد. پیدایش ابزارهای الکترونیکی با قابلیت ثبت اطلاعات اشخاص از بدو تولد تا هنگام مرگ، بستری برای استفاده از ابزارهای توانمند پردازشی و هوشمند را فراهم خواهد آورد تا کارهای روزمره با ماهیت غیرخلاقانه بر عهده این ابزارها گذاشته شود.

حقوق پزشکی و ضمانت اجرایی اخلاق پزشکی

از آنجا که تقریباً تمام مفاد حقوقی، اخلاقی هستند و یا به شکلی، غایت آنها به اخلاق می رسد و از طرف دیگر حقوق می تواند حامی اخلاق و عامل حفظ آن گردد؛ لذا استفاده بجا و حمایتی از هر یک در مقابل دیگری می تواند در پیشبرد اهداف کاربردی، موثر باشد. در امور درمانی نیز، کاربرد به جای هر یک از امور اخلاقی و حقوقی می تواند ضمانت اجرای حاصل از تعامل صحیح آن دو را به همراه داشته باشد و عامل صیانت از انحرافات گردد. در این خصوص، شناخت رابطه و تعامل صحیح بین اخلاق و حقوق و آشنایی با مبانی هر یک از این علوم می تواند در هدایت صحیح انتظارات افراد و برنامه ریزی های کاربردی، سودمند باشد.

اخلاق پزشکی و حقوق پزشکی در بعضی جنبه ها چون اجرای ارادی، تعالی و ارزش نهایی، هدف، منبع و غیره با هم متفاوتند؛ اما بدون یکی، دیگری نیز ناقص و حتی می توان ادعا نمود که گاهی بی نتیجه و بی اثر و باطل است. در این میان، ورود حقوق پزشکی برای تثبیت و ضمانت اجرایی اخلاق پزشکی بویژه در مواردی که عدم رعایت اخلاق پزشکی منجر به ضایعات جبران ناپذیری به عموم مردم و بدنه سامانه درمانی می گردد، می تواند بسیار مفید و لازم باشد. بررسی موردی در ایران، اقدامات دولت را در زمینه تصویب مقررات خاص حوزه سلامت از جمله در مورد پیوند اعضا و نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور تایید می کند. این تحقیق بر توسعه اخلاق پزشکی و اندراج اصول اخلاقی در آیین نامه ها و مقررات پزشکی تاکید می کند و این فرایند را منافی با ارزشهای اخلاقی نمی داند.

انفورماتیک پزشکی و نقش فناوری اطلاعات در پزشکی

انفورماتیک پزشکی را حوزه کاربردی فن آوری اطلاعات و ارتباطات در پزشکی می توان تعریف کرد و به تولید و خدمات فن آوری اطلاعات در حوزه خدمات بهداشتی و درمانی صنعت انفورماتیک پزشکی اطلاق می شود. جهت توسعه این صنعت در داخل کشور نیازمند برنامه ریزی بر اساس فرصت ها و تهدیدهای سر راه و نقاط قوت و ضعف خود هستیم. صنعت انفورماتیک بصورت عام دارای ویژگی هایی است که کشورهای دنیا را ترغیب به سرمایه گذاری در این بخش کرده است. صنعت انفورماتیک پزشکی شامل سه بخش نرم افزار و سخت افزار و خدمات درحوزه پزشکی است. در این میان قسمت نرم افزار جایگاه ویژه ای جهت سرمایه گذاری دارد. همچنین حوزه هایی از انفورماتیک پزشکی چون کاربرد هوش مصنوعی در پزشکی، خدمات پزشکی از راه دور به دلیل در مرحله تحقیق بودن، زمینه خوبی برای برنامه ریزی و سرمایه گذاری در ارائه محصول در آن بخش خواهند بود.

با توجه به نقش دولت ها در راستای توسعه دو بخش کاربردی و تولید در حوزه انفورماتیک موظف به ایجاد موارد زیر بنایی هستند. بنابراین شناخت جامع از زیر ساخت های این بخش در بدو برنامه ریزی به شکل حیاتی لازم و ضروری می باشد.

این زیر ساخت ها عبارتند از:

زیرساخت امنیتی

زیرساخت تجاری

زیرساخت حقوق

زیرساخت اجتماعی و فرهنگی

زیرساخت استانداردسازی

زیرساخت فنی

تجهیزات پزشکی در کنار ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی این عصر زیرساخت فنی انفورماتیک پزشکی را تأمین خواهد کرد. پیدایش ابزارهای الکترونیکی با قابلیت ثبت اطلاعات اشخاص از بدو تولد تا هنگام مرگ، بستری برای استفاده از ابزارهای توانمند پردازشی و هوشمند را فراهم خواهد آورد تا کارهای روزمره با ماهیت غیرخلاقانه بر عهده این ابزارها گذاشته شود.

استثنائات اصل عدم قابلیت استناد به ایرادات در مقابل سند تجاری

بر اصل مزبور، همچون بسیاری دیگر از اصول حاکم بر اسناد تجاری، استثنائاتی وارد است. قانون متحدالشکل ژنو، (۳۱) اصل غیر قابل استناد بودن ایرادات را با استثنائاتی روبه‌رو می‌داند.

شرایط شکلی سند (نقض شکلی)

اگر سند شرایط تعیین‌شده از سوی قانون را دارا نباشد، هر کسی می‌تواند ایراد بگیرد و بگوید این نوشته برات نیست؛ بنابراین، اسناد تجاری باید واجد شرایط شکلی و صوری مقرر در قانون تجارت باشد. شرایطی که به شکل و ظاهر سند مربوط می‌شود و عدم رعایت این شرایط، سند را از تجاری بودن و امتیازات خاص آن، از جمله مسئولیت تضامنی امضاکنندگان، اصل استقلال امضاها و عدم توجه به ایرادات خارج می‌سازد؛ مثلاً چنانچه در برات نام محال‌علیه (براتگیر) ذکر نشده باشد، با توجه به مواد ۲۲۳ و ۲۲۶ ق. ت. ا، مقررات مربوط به بروات تجاری در مورد آن جاری نخواهد شد؛ در این صورت، هر امضاکننده‌ای می‌تواند در مقابل دارنده با حسن نیت یا حتی بدون حسن نیت ایراد کند یا اگر در انتقال سند، مقررات ظهنویسی رعایت نگردد، مسئولیتی متوجه ظهنویس نخواهد بود؛ زیرا استفاده از تضمینات قانونی و امتیازات مربوط از سوی ذی‌نفع، موکول به تنظیم و انتقال صحیح این اسناد است، همچنان که اگر دارنده، تکالیف مربوط به مرحله اجرای سند؛ مانند واخواست و اقامه دعوا در مهلت‌های مقرر قانونی را انجام ندهد، حق مراجعه به ظهنویسان و ضامنان آنها را از دست می‌دهد و امضاکنندگان مذکور می‌توانند در مقابل دارنده، ایراد عدم مسئولیت کنند (سلیمان پور، ۱۳۸۹، ص ۲۴۱).

جعل

امضاکننده سند تجاری می‌تواند ادعا کند که امضای منتسب به او جعل شده و او این سند را امضا نکرده است.

حجر و عدم اهلیت امضاکننده سند تجاری

اگر ثابت شود که امضاکننده در زمان امضا، محجور (مجنون، سفیه، صغیر و ورشکسته) بوده است، آن امضاکننده از دور خارج می‌شود و ایراد قابل استناد است.

اگرچه ایراد عدم اهلیت و فقدان سایر شرایط اساسی صحت معامله پایه (مبنایی) در اسناد تجاری قابل استناد نیست، اما اگر امضاکننده سند تجاری در حین صدور یا ظهنویسی سند تجاری محجور بوده و یا در حین صدور ظهنویسی سند مزبور، فاقد قصد بوده و یا سند مزبور برای پرداخت ثمن معامله نامشروعی صادر یا ظهنویسی شده (جهت نامشروع) حتی در مقابل دارنده با حسن نیت نیز قابل استناد است؛ چرا که در چنین مواردی اصولاً ایراد راجع به خود تعهد براتی است و نه تعهد پایه و حتی

می‌توان گفت در بسیاری از این موارد مانند عدم اهلیت، جعل، عدم قصد، سند به صادرکننده قابل استناد نیست و در موردی که برای تعهد براتی نامشروع است، اجرای آن بر خلاف نظم عمومی است.

در قانون تجارت (از جمله مواد ۲۳۰، ۲۳۱ و ۲۴۹) که مسئولیت (با عناوین مختلف) به عهده امضاکنندگان سند تجاری قرار گرفته است، مربوط به مواردی است که امضاهای معتبر و موجود تعهد باشد، بنابراین اگر امضاکننده واجد اهلیت قانونی برای صدور، ظهورنویسی، قبولی و ضمانت نباشد، می‌تواند در مقابل دارنده، ایراد عدم مسئولیت کرده و به بطلان تعهد خود استناد کند یا اگر فاقد قصد و رضا بوده است (مثلاً به اجبار سفته‌ای را صادر، ظهورنویسی یا ضمانت کرده است) و یا علت انجام دادن معامله، مشروع و قانونی نبوده است (مثلاً در مقام پرداخت دین مربوط به قمار یا معامله‌ای ممنوع، اقدام به صدور و معامله سند کرده است)، می‌تواند در مقابل دارنده، طرح ایراد کند.

البته همان‌گونه که گفته شد، اگر سند، مورد معامله قرار گرفته و واجد امضاهای متعدّد باشد، براساس اصل استقلال امضاها و حفظ حقوق اشخاص ثالث، امضاهای معتبر ایجاد مسئولیت می‌کند. و صاحبان آن در مقابل دارنده بدون سوء نیت، مسئول پرداخت بوده و نمی‌توانند به بطلان سند و یا امضای غیر معتبر استناد کنند. بدیهی است اشخاصی که امضای آنها جعل شده باشد، می‌توانند در مقابل دارنده، ایراد کنند (علامه، ۱۳۷۹، ص ۱۸۳).

در مورد تزویر و الحاق خلاف واقع در متن سند نیز هر امضاکننده در حدود آنچه رضایت داده است، مسئولیت خواهد داشت؛ بنابراین، تغییراتی که بعداً در سند ایجاد می‌شود، به امضاکننده قبلی ارتباط پیدا نمی‌کند، همچنین هرگاه صادرکننده یک شرط اختیاری در برات گذاشته باشد که در این صورت، مسئولیت او در حدود همان شرط خواهد بود و می‌تواند نسبت به ادعاهای دیگر ایراد کند.

تهاتر دین ناشی از سند

چهارمین ایراد، ایراد به تهاتر دین ناشی از سند است. عقل سلیم حکم می‌کند که در روابط شخصی میان بدهکار برات و دارنده آن، اصل عدم توجه ایرادات کنار گذاشته شود. امنیتی که حقوق برواتی برای برات برقرار کرده است، با قبول این فکر به خطر نمی‌افتد؛ بنابراین، براتگیر به رغم قبول برات می‌تواند در مقابل دارنده و در صورت وجود شرایط قانونی به تهاتر دین ناشی از برات و طلب خود از دارنده متوسل شود و از پرداخت خودداری کند.

اصولاً باید ایرادات مربوط به تبدیل تعهد و سایر اسباب سقوط تعهد مذکور در قانون مدنی نیز که از سوی متعهد مطرح می‌گردد، قابل استماع بوده و پذیرفته شود. همچنین است حالتی که برات بدون محل، از سوی براتگیر قبول شده و صادرکننده پس از پرداخت وجه آن به دارنده، مجدداً دارنده برات می‌شود، در این صورت، عدم وجود محل نزد براتگیر می‌تواند ردّ مقابل صادرکننده مطرح شود و نمی‌توان به صرف قبولی برات از سوی براتگیر، صادرکننده را محق به مطالبه طلب ناشی از برات کرد البته اگر غیر از صادرکننده، شخص دیگری دارنده سند باشد، ایراد براتگیر در مقابل دارنده، به شرط داشتن حسن نیت وی به اعتبار اصل استقلال امضاها و عدم قبول ایراد امضاکننده به روابط شخصی خود با براتکش پذیرفته نیست و باید مبلغ را بپردازد (قنواتی، ۱۳۷۹، ص ۹۶).

سوء نیت دارنده سند تجاری

اصل عدم توجه به ایرادات و سایر حمایت‌های قانونی، زمانی اعمال می‌شود که دارنده سند دارای حسن نیت باشد. دارنده‌ای دارای حسن نیت است که حین انتقال سند، به او از چگونگی روابط شخصی میان متعهدین آن که به اعتبار سند و مالکیت آن لطمه وارد می‌سازد، آگاهی نداشته باشد. بنابراین، در صورت آگاهی از عدم وجود رابطه حقوقی واقعی میان امضاکنندگان؛ مانند موردی که امضای شخصی به عنوان صادرکننده برات جعل شده و براتگیر نیز اعلام قبولی کرده باشد، دارنده نمی‌تواند از براتگیر مطالبه وجه کند؛ زیرا احراز سوء نیت وی مبنی بر دارا شدن غیر عادلانه^۱ و به زیان براتگیر، قوی به نظر می‌رسد و براتگیر می‌تواند علیه او طرح ایراد کند (شبیری، ۱۳۸۵، ص ۴۱۴) همچنین است در مواردی که رابطه حقوقی به موجب سند تجاری میان امضاکنندگان به وجود آمده است و ایراد متعهد هم به دلیل اصل استقلال و اعتبار امضاها در مقابل دارنده با حسن نیت پذیرفته نیست، اما در مقابل دارنده بدون حسن نیت (با سوء نیت) و آگاه از رابطه حقوقی میان امضاکنندگان، ایراد پذیرفته می‌شود؛ مانند موردی که دارنده از عدم انجام تعهد ظهنویس به متعهد سفته (که تعهد مذکور، علت صدور سند بوده است) آگاه بوده و سند را به زیان صادرکننده آن تحصیل کرده است.

مبانی حقوق و منابع مالی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

امروزه سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی در کلیه سطوح و شئون زندگی انسان رسوخ کرده وازپدیده های ابتدایی آغازحیات تا مراحل پایانی زندگی ودرجای جای حیات آدمی حضوریافته است. همچنین تاثیرات شگرف آن درهمه حوزه های زندگی ازجمله روابط خانوادگی نظیر: ارث ونصب و... ودرواقع تحت تاثیرقراردادن بنیان های زندگی انسان حاکی ازنیازشدید به تنظیم قواعدویژه برای حراست ازاصول وارزش های انسانی ودرراس آن شرافت وکرامت انسانی است. دراین حضورگسترده سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی باید به پاسداشت ازمبانی بوجودآورنده این قوائد ویژه (یعنی حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی) همت گماشت. وقتی ازمبانی حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی بحث می شودبرطبق آنچه لغت شناسان مبانی راتعریف کرده اند منظورازآن جمع مبنی به معنی بنیاد، شالوده، بنیان، اساس، پایه و ریشه است.^۱ که شامل دلایل، مفاهیم اساسی و اصول کلی آن موضوع می شوددکتر. ناصرکاتوزیان به گستردگی معنای مبانی در کتاب مبانی حقوق عمومی اشاره می کند ووآنها بیان کننده دلیل الزام ها و منشاء پنهانی تکالیف حقوقی دانسته وهمچنین معتقد است که مبانی به ستون های اصلی حقوق عمومی نیز می پردازد.^۲ مبانی یک رشته قواعداست که درقوانین جاری یک کشوربه هیچ وجه وارد نشده است. نه عرف مسلم برآنها دلالت می کند ونه روح قانون حقوقدانان پیوسته برای کشف این مبانی تلاش میکنند. وآنرا به خواستاران علم حقوق عرضه می نمایندمطالعه مصالح اجتماعی وسیستم های حقوقی که درآن زندگی می کنیم ازطریق تحصیل مبانی حقوق هستند.^۳

^۱ جعفری لنگرودی، جعفر. ۱۳۸۳. مقدمه عمومی علم حقوق

^۲ کاتوزیان، ناصر، ۱۳۷۷. مبانی حقوق عمومی. ص ۹

^۳ جعفری لنگرودی، جعفر. ۱۳۸۳. مقدمه عمومی علم حقوق

مباحث دولت و ارائه خدمات عمومی، حاکمیت و توجه به ارزشها را شامل می شوند: مبانی حقوق عمومی به مباحثی مانند دولتها ووظایف آنها درساماندهی حقوق و اخلاق و ارتباط آنها با مذهب و درارتباط با موضوعات مطرح اجتماعی می پردازند. همچنین ساماندهی خدمات عمومی درجامعه مانند ارائه خدمات نوین پزشکی و توجه به ارزشهای اخلاقی مذهبی حقوقی و سیاسی و بین المللی در ارائه این خدمات به جامعه و لزوم توجه به آزادی برابری و نظم و عدالت در اجتماع را شامل می گردند. در ادامه پس از توضیحی مختصر در ارتباط با برخی اصول کلی حقوق عمومی مبانی دیگر حقوق عمومی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی به شرح زیر بحث خواهد شد. حمایت از ارزش ها و حقوق طبیعی فرد و توجه به ارزشهای انسانی از سوی دولت در سیاست گذارهای مرتبط با حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی و پابندی دولت و حاکمیت به اصول فقهی (ممنوعیت وجواز) در حقوق بیوتکنولوژی پزشکی و قوانین جامعه بین الملل و حقوق بشر و قانون اساسی و قوانین موضوعه داخلی، در سیاست گذارهای مربوط به سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی که مبانی حقوق عمومی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی را تشکیل می دهند.

حقوق عمومی رامی توان چنین تعریف کرد: قواعد حاکم بر دولت و مناسبات دولت و سازمان های وابسته آن با مردم، در جایی که این سازمان ها در مقام اعمال حق حاکمیت و اجرای اقتدار عمومی هستند. به همین دلیل حقوق عمومی در جهت حفظ نظم امنیت و عدالت در جامعه تلاش می کند و بر اصول زیر استوار است:

اقتدار: اعمال قدرت سازمان یافته برای اداره جامعه، در حقوق عمومی اصل بر صلاحیت نداشتن حکام و مدیران دولتی است، مگر آن که صلاحیت آنان را قانون دقایق مشخص کرده باشد. درمقوله حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی این اعمال اقتدار و قانونمندی بایدساماندهی شود. مسئولیت: اصل مسئولیت به معنای نیابت و وکالت زمامداران از جامعه و لزوم پاسخگو بودن آنان به مردم و مسئولیت داشتن آنان در صورت تخلف است. این مسئولیت پذیری درمقوله سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی باید ساماندهی گردد. که درمبحث سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی باید اصول فوق رعایت گردند. یعنی اداره امورمربوط به فناوری سامانه های پزشکی های پزشکی بصورت سازمان یافته تحت کنترل قانون قرار گیرد وحتما قوانین مربوطه به اداره امورآن درقوانین پیشبینی وبه موقع اجرا گذاشته شود. همچنین درصورت تخطی ازمقررات فوق لزوم پاسخگویی دراین امربدیهی است. قواعد حقوق عمومی امری است حتی با توافق بین خود نیز نمی توان از آنها سرپیچی کنند. هدف قواعد حقوق عمومی حمایت از منافع جامعه است. حقوق عمومی قواعد مربوط به سازمان دولت و طرز عمل آن و مقررات مربوط به سازمان های دولتی و به طور کلی روابط بین مردم و دولت را تنظیم می کند. علم حقوق در یک تقسیم بندی نخستین به حقوق خصوصی و حقوق عمومی تقسیم می شود. اما موضوع حقوق خصوصی در درجه نخست فرد است ولی موضوع حقوق عمومی کلیت جامعه است. حقوق عمومی بیشتر متشکل از قواعد آمره است و عامل اجبار و یک سوئگی از طرف قوای عمومی در آن نقش اول را بازی می کند. لذا باید درمسائل سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی قواعدامری وضع گرددومنافع جامعه درآن لحاظ شده وروابط سازمان های مداخله گردامورفناوری سامانه های پزشکی های پزشکی با مردم قانونمند شود. ومطابق

¹حقوق عمومی و برخی از اصول آن.. وبسایت، فقه دانشنامه حوزوی: حقوق_عمومی، <http://www.wikifeqh.ir>

وظیفه حقوق عمومی منافع کلیت جامعه مراعات گردد. تادرپرتوبرخورداری ازخدمات نوین زیست پزشکی منافع عمومی جامعه لحاظ شود. ازسایراصول حقوق عمومی موارد زیرقابل ذکرهستند:^۱

حاکمیت قانون: این یکی از اصول مهم حقوق عمومی است. به این معنا که هر گونه استفاده خودسرانه و مستبدانه از قدرت در تصمیم گیری دولتی یا اداری ممنوع است. لذا هر تصمیم واقدامی دربرخورد با مسائل سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی باید براساس قانون باشد. برخورداری از امنیت: این اصل به این معنا می باشد که درمواجهه با موضوعات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی به حقوق مادی و معنوی فرد، و به تمامیت جسمانی و روحی او و بستگان وی نباید آسیبی و یا لطمه ای وارد شود. برخورداری از امنیت دربرخورد بامسائل سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی برای افراد جامعه یک حق اساسی و ذاتی است. تساوی در مقابل قانون: که همگان باید در مقابل قانون برابر باشند و تامین این امر برعهده مقامات حکومتی می باشد. این تساوی برای همه افراددربرخورداری ازفناوری سامانه های پزشکی های نوین مراعات گردد. حقوق و آزادیهای فردی و حقوق شهروندی دربرهه مندی ازسامانه های فناوری اطلاعات پزشکی رعایت شود. وجود قانونی که حاکمیت را تاسیس و به جریان می اندازد: (همان قانون اساسی) نقص واجمال وتعارض قوانین دربرخورداری ازدانش نوین پزشکی درقانون اساسی وقوانین موضوعه پذیرفته نیست. البته اصول دیگری هم وجود دارد. ازجمله: حکمرانی، سیاست، نمایندگی، حاکمیت، قدرت موسس وحق. به طور کلی می توان گفت که روابط دولت و مردم به حقوق عمومی معروف است وحقوق عمومی قواعد مربوط به سازمان دولت و طرز عمل آن و مقررات مربوط به سازمان های دولتی و یا روابط بین مردم و دولت را تنظیم می کند. روابط دولت و سازمان های وابسته به آن و مأمورین آنها با افراد جامعه در قلمرو این شاخه از حقوق می گنجد و مهمترین مقررات حقوق عمومی هر کشور در قانون اساسی بیان شده است. لذا بایدروابط دولت ومردم دربرخورداری ازفناوری سامانه های پزشکی های نوین قانون مندوظایف وعملکرد سازمان های مرتبط با موضوع درحیطه قانون تعریف شود. درباره حقوق عمومی اصولا می گویند، این رشته، جدید و نو است و مفاهیم مرتبط با آن مثل: حکمرانی، کشور، حاکمیت، پارلمان (مجلس)، نهادهای کنترل (مهار) کننده قدرت، قانون اساسی، مشروعیت و مقبولیت قدرت سیاسی، حقوق شهروندی و حقوق بشر، اصل کرامت انسانی، اعطای تابعیت سیاسی و غیره نیزبالتبع جدید و نو می باشند. دراین بین مباحث حقوق بشر وکرامت انسانی موضوعات مطرح درحقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی ستند. درکناراصول کلی حقوق عمومی که به برخی ازآنها اشاره گردید، حفظ ارزشها وحقوق طبیعی انسان دررهگذراستفاده اززیست فناوریهایی پزشکی وتوجه به مبانی فقهی ولزوم پایبندی به قوانین بین المللی وحقوق بشری پذیرفته شده توسط دولت مبانی تشکیل دهنده حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی به شمارمی آیندکه به شرح آنها می پردازیم.

ارزش ها وحقوق طبیعی افراد انسانی در سیاست گذاری های بهداشتی

لزوم حفاظت دولت ها از ارزش ها وحقوق طبیعی افراد انسانی امری بدیهی است. با گسترش علوم سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی دررشته پزشکی ودست اندازی آن به حقوق طبیعی افراد دولت بایددرسیاست گذاریهای مرتبط با حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی به حمایت ازارزشها وحقوق طبیعی فرد وساماندهی موارد مطرح دراین حوزه اقدام نماید. ارزشها وحقوق طبیعی افراد که درسامانه های فناوری اطلاعات پزشکی مطرح هستند ومبانی حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی راتشکیل می دهندبه قرارزیرند:

^۱ رسولی، محمد... ۱۳۹۳. حقوق عمومی چیست. باشگاه خبرنگاران جوان انتشار ۲۰ اسفند ۱۳۹۳ کد خبر ۵۱۵۳۸۲۴.

-حفظ شأن و کرامت انسانی در ارائه خدمات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

-حفظ اطلاعات و حریم خصوصی افراد و توجه به رضایت آگاهانه آنان در اعمال سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

-احترام به خودمختاری بیمار (اصل اتونومی) در ارائه خدمات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

-لزوم ارائه اقدامات مفید و سودمند (اصل سودمندی) در ارائه خدمات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی

-جلوگیری از صدمه و آسیب (اصل عدم ضرررسانی) در ارائه خدمات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی رعایت اصل عدالت

در ارائه خدمات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی بدین معنا که در جهت حفظ اصول و ارزش های فوق لزوماً باید حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی شکل بگیرد. و ساماندهی شود. و اینها مبانی هستند که به همراه مبانی فقهی و لزوم پایبندی به قوانین بین المللی و حقوق بشری، حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی بر آنها استوار است. مهمترین اصل حفظ شأن و کرامت انسانی است که به تفصیل به آن پرداخته خواهد شد. نقش حقوق عمومی در این زمینه اعلام و حفظ و حمایت از ارزشها و حقوق طبیعی فرد و توجه به اصول فوق الذکر، در پرتو توجه به مقررات فقهی و اسلامی قانون اساسی و قوانین جامعه بین المللی و حقوق بشری است. اصولی چون کرامت ذات انسانی و اصل تسلط و قدرت اختیار و انتخابگری انسان و حاکمیت بر تعیین سرنوشت خویش و... باید مورد حمایت قانون قرار گیرد و وظیفه حقوق عمومی سامان دادن به آن است. اینطور نیست که برای مثال فرد بتواند جنین را بنا به خواست و اختیار خود ساقط نماید و آنچه مغایر با اذن خداوند است را به انجام رساند. مواردی مانند انتخاب مرگ، خودکشی، قتل ترحم آمیز، سقط جنین در هر زمان و موقعیت دلخواه و هر نوع اسقاط حیات یا آسیب و اضرار به دیگران یا به خود یا به طبیعت و موجودات آن و یا نسبت به اعمال غیر عقلانی مانند آسیب رساندن به خود به گونه ای که موجب از بین رفتن کرامت انسانی و خوار شدن یا نابود کردن حیاتش گردد، آزاد و مختار نیست. حقوق عمومی در این موارد باید نقش خود را اعمال نماید و از دید حاکمیتی به ساماندهی و قانونمندی این موارد اقدام کند در این زمینه باید با استناد به دیدگاه فقه و اخلاق اسلامی و اصول قانون اساسی قلمروی اصول خودمختاری و رضایت آگاهانه اصل کرامت انسانی و اصل آسیب رساندن به خود یا دیگران و اصل حفظ حیات خود و دیگران و مقید به حفظ این اصول خواهد بود. به این معنی که مثلاً بطور کلی اعتبار اصل خودمختاری مشروط به عدم تغایر با سایر اصول است و در این راستا نه تنها خود فرد مکلف است به حفظ این اصول است، بلکه پزشک نیز حتی با رضایت آگاهانه بیمار حق ندارد عملی که مغایر با این اصول باشد، انجام دهد. در پرتو پیشرفت علوم مختلف سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی و طرح مواردی که در گذشته مصداقی برای آنها نبوده است می باید حقوق عمومی به ساماندهی این امور در راستای اعمال وظیفه حکومت ضمن اعلام حقوق فوق حد و مرض اعمال این حقوق را در پرتو تدوین قانون جامع فناوری سامانه های پزشکی تبیین نماید. حفظ شأن و کرامت انسانی مهمترین مبنای تشکیل حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی است که به تفصیل در مورد آن بحث می شود.

اعلامیه جهانی حقوق بشر

در مقدمه اعلامیه جهانی حقوق بشر ضمن شناسایی کرامت ذاتی تمامی اعضای خانواده بشری و حقوق برابر و انتقال ناپذیر آنان به عنوان اساس آزادی، عدالت و صلح در جهان، به ایمان دولت های عضو سازمان ملل متحد بر اساس منشور، به کرامت انسان و ارزش شخص انسانی، اشاره شده است. همچنین در ماده یک اعلامیه نیز آمده است. «تمام افراد بشر آزاد به دنیا می آیند و از لحاظ کرامت و حقوق با هم برابرند. » به این ترتیب اعلامیه به نحو مؤکدی، کرامت انسانی را مورد توجه قرار داده

و ضمن افزودن قید «ذاتی» (Inherent) به کرامت، آن را متعلق به تمامی اعضای خانواده انسانی دانسته و همچنین کرامت ذاتی را به عنوان مبنای عدالت، آزادی و صلح جهانی محسوب نموده است.^۱

اعلامیه جهانی تامین منابع مالی ژنوم انسانی و حقوق بشر^۲

این سند بین المللی که در یازده نوامبر ۱۹۹۷ به تصویب کنفرانس عمومی یونسکو رسیده، ژنوم انسانی را مبنای وحدت بنیادین تمامی اعضای خانواده بشری و اساس شناسایی کرامت ذاتی و تنوع آنها به شمار آورده و در ماده یک بر این امر تصریح کرده است؛ هر کس حق دارد، کرامت و حقوق انسانی او، بدون توجه به ویژگی‌های وراثتی وی مورد احترام قرار گیرد و تنزل مرتبه افراد را به جهت خصایص وراثتی آنها ممنوع دانسته است.

اعلامیه بین المللی داده‌های ژنتیک انسانی با تاکید بر منابع مالی آن^۳

این سند بین المللی که در شانزده اکتبر ۲۰۰۳ به تصویب سی و دومین کنفرانس عمومی یونسکو رسیده است، نیز توجه ویژه‌ای به کرامت انسانی نموده است. در مقدمه این سند، یکی از مهمترین دغدغه‌های اعلامیه، مواجهه با خطرات بالقوه جمع آوری، پردازش، استفاده و ذخیره سازی داده‌های ژنتیک انسانی نسبت به احترام شأن و کرامت انسانی، عنوان شده است.^۴

کرامت انسانی در اسناد بین المللی اخلاق زیستی و سامانه های پزشکی

کرامت انسانی در اسناد بین المللی اخلاق زیستی و اسناد مربوط به زیست پزشکی:

در غالب اسناد حقوق بشر بین المللی که در نیمه دوم قرن بیستم تصویب شده اند. نظیر کنوانسیون حمایت از زندانیان جنگی و افراد غیرنظامی در زمان جنگ، معاهده منع تبعیض نژادی و تبعیض زنان، کنوانسیون پیشگیری از شکنجه و دیگر رفتارهای غیرانسانی و توهین آمیز و... به کرامت انسانی اشاراتی شده است، ولی واقعیت این است که در اسناد مربوط به زیست پزشکی با تاکید بیشتری به کرامت انسانی پرداخته شده است.^۵ بعد از جنگ جهانی دوم، در واکنش به خشونت های بعضی از دانشمندان نسبت به اسیران جنگی، نظامنامه هایی برای آزمایشاتی که روی انسان ها انجام می شود، تدوین شد. که مؤسس حقوق و اخلاق زیستی جدید محسوب می شوند. در این نظامنامه ها دفاع از حقوق و آزادی های اساسی افراد مورد معالجه یا آزمون در برابر مخاطرات، سوء استفاده ها یا بی مبالاتی هایی که ممکن است در جریان معالجات پزشکی یا پژوهشهای علمی متوجه آنها شود، مورد توجه بوده است.^۶ کدهای نورنبرگ مصوب ۱۹۴۷ و اعلامیه هلسینکی مصوب ۱۹۶۴، که از مهم ترین این اسناد به شمار می روند، کرامت انسانی را مبنای قواعد اخلاقی مربوط به آزمایش و تحقیق روی انسان ها تلقی کرده اند. در این اسناد، مبنای حقوق و آزادی های اساسی افراد، لزوم احترام به کرامت انسانی به همان مفهومی است که مورد نظر اسناد اساسی حقوق بشر است. به دنبال تحولات سریع و روزافزون دهه اخیر در حوزه علوم و فناوری های نوین زیستی، که امکان مداخله در

^۱ قربان نیا، ناصر، پیشین، ص ۱۱۵

^۲ Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights, 11 November 1997, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/404226144.html>.

^۳ International Declaration on Human Gene tic Data, 16 Oct. 2003

^۴ قربان نیا، ناصر، پیشین، صص ۱۲۷ - ۱۲۵

^۵ عباسی، محمود و محقق، محمدعلی وپورزند مقدم، پژمان، ۱۳۸۸. مجموعه اسناد و اعلامیه های بین المللی فرهنگی و اخلاق زیستی. انتشارات حقوقی. ص ۵۶.

^۶ -عباسی، محمود. ۱۳۸۸، مجموعه کدهای اخلاق در پژوهش. چاپ سوم. تهران: موسسه فرهنگی حقوقی سینا. ص ۷۴

ساختمان ژنتیکی موجودات زنده از جمله انسان رافراهم ساخته، مباحث حقوقی و اخلاق زیستی، خصوصاً کرامت انسانی و چگونگی صیانت از آن اهمیت و حساسیت بیشتری پیدا کرده و تدوین راهنماها و وضع مقررات فراگیر منطقه ای و بین المللی ضرورتی اجتناب ناپذیر یافته است. جامع ترین سندی که با لحاظ این جنبه تاکنون به تصویب رسیده، کنوانسیون حمایت از حقوق بشرو کرامت انسانی در خصوص کاربرد بیولوژی و پزشکی یا به اختصار کنوانسیون حقوق بشر و زیست پزشکی است که در سال ۱۹۹۷ به تصویب شورای اروپا رسید^۱ با لحاظ مقدمه و مواد مختلف این کنوانسیون به نظرمی رسد مفهوم کرامت انسانی در این سند ابعاد وسیعتری پیدا کرده است؛ مقدمه کنوانسیون، بر لزوم احترام به کرامت انسانی و حقوق اساسی و آزاد یهای افراد در ارتباط با کاربردهای علوم زیستی تأکید کرده است. ماده ۱ کنوانسیون، در بیان هدف از وضع این معاهده مقرر داشته است: طرف های این کنوانسیون از هویت و کرامت تمام نفوس انسانی حمایت خواهند کرد. اعلامیه جهانی ژنوم انسانی و حقوق بشر^۲ نیز که اولین سند بین المللی در زمینه بیولوژی است، موضوع کرامت انسانی را به نحو وسیعی مورد توجه قرار داده است؛ مقدمه این سند بر لزوم احترام به کرامت انسانی در تحقیقات مربوط به ژنوم انسان تأکید می کند. ماده ۲ که متضمن نکته اصلی این بخش از اعلامیه است، مقرر می دارد:

الف) هر کس حق دارد بدون توجه به صفات ژنتیکی او، کرامت و حقوقش محترم شمرده شود. ب) کرامت مستلزم این است که شأن افراد به خصائص ژنتیکی آنها تنزل نیابد و وحدت و تنوع آنها محترم شمرده شود. علاوه بر موارد فوق در هفت ماده دیگر هم به کرامت انسانی اشاره شده است: منع تبعیض براساس صفات ژنتیکی که موجب نقض کرامت انسانی است (ماده ۶) لزوم احترام به کرامت انسانی افراد، یا حسب مورد، صیانت از کرامت گروه هایی از مردم که در تحقیق یا اجرای تحقیقات مربوط به ژنوم انسانی شرکت می کنند. (ماده ۱۰)

منع اعمالی نظیر شبیه سازی مولد انسان به علت مغایرت آن با کرامت انسان، انجام اقدامات مناسب جهت ایجاد چارچوب تحقیق آزاد درباره ژنوم انسان به طریقی که احترام کرامت انسانی تضمین شود (ماده ۱۵)، ایجاد زمینه هایی برای افزایش آگاهی ها نسبت به مسئولیتهای راجع به مسائل اساسی مربوط به دفاع از کرامت انسانی ناشی از تحقیق در ژنتیک انسانی و نظایر آن (ماده ۲۱) و نهایتاً الزام کمیته بین المللی اخلاق زیستی یونسکو به ارائه مشاوره در مورد مفاد این اعلامیه، بخصوص در مورد شناسایی و معرفی اعمالی که مغایر با کرامت انسانی است (ماده ۲۴) ۱ (مواد ۷ و ۱۰) اعلامیه یونسکو بر مبنای احترام به کرامت انسانی می باشند. مثلاً ماده ۱۰ برآیند مستقیمی از کرامت انسانی را مقرر داشته است زیرا در این ماده چنین مقرر شده است که: هیچ تحقیقی... نباید بر احترام به حقوق بشر، آزادی های اساسی و کرامت انسانی مرجح گردد. این مهم در ماده ۵ اعلامیه هلسینکی ۲۰۰۰-۱۹۶۴ انجمن جهانی پزشکان نیز مقرر شده است. اعلامیه جهانی اطلاعات ژنتیکی انسان مورخ ۱۶ اکتبر ۲۰۰۳ نیز، که به منظور مراقبت از کرامت انسانی و حقوق و آزاد یهای اساسی انسان در جمع آوری، پردازش، استعمال و ذخیره اطلاعات ژنتیکی و نمونه های تجهیز منابع پولی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی انسانی تصویب شده (ماده ۱) ضمن یادآوری و ارجاع به اسناد اساسی حقوق بشر و اسنادمقدم اخلاق زیستی، تأکید می کند که هویت هر شخص نباید به خصایص ژنتیکی او تنزل یابد (ماده ۳) و اطلاعات ژنتیکی و پروتئینی انسانی نباید در جهت اهدافی استفاده شود که به قصد نقض یا مؤثر در نقض حقوق بشر، آزادی های اساسی یا کرامت انسانی فرد است (ماده ۷) با توجه ودقت در این متون روشن است که کرامت ذاتی انسان، علاوه بر اینکه مبنای شناسایی و احترام به حقوق و آزادی های اساسی آحاد انسان ها تلقی

^۱ صادقی، محمود. ۱۳۸۵. کرامت انسانی، مبنای منع شبیه سازی انسان در اسناد بین المللی. مجله پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی. ص ۱۲۷

^۲ صوب ۱۱ نوامبر ۱۹۹۷ کنفرانس عمومی یونسکو.

شده، به عنوان مبنایی برای احترام به نوع انسان نیز مورد استناد قرار گرفته است. از طرف دیگر در این اسناد احترام به کرامت انسانی، علاوه بر اینکه به عنوان مبنایی برای حقوق و آزادی اراده اشخاص مورد استناد قرار گرفته، به عنوان مبنایی برای وضع قیود و موانعی در برابر آزادی اراده افراد در مواردی که ممکن است به کرامت انسان لطمه وارد شود، شناخته شده است. به عبارت دیگر، کرامت انسانی افراد انسان، مقتضی شناسایی یک رشته حقوق برای افرادی است که مورد معالجه یا تحقیق قرار می گیرند. در مقابل، کرامت ذاتی نوع انسان، مقتضی برقراری یک رشته قیود و محدودیت ها برای معالجات و تحقیقاتی است. که به نوع انسان مربوط می شود. در واقع تنظیم کنندگان این قبیل اسناد به مفهوم اسلامی کرامت انسانی نزدیک شده اند، زیرا کرامت ذاتی انسان را دوجانبه هم حق و هم تکلیف دانسته اند در حالی که در اسناد سابق الصدور چنین امری بدین صراحت مشهود نبوده است.¹

کرامت انسانی در اسناد مربوط به شبیه سازی انسانی و تامین منابع مالی آن

نگرانی های فزاینده نسبت به تلا شهایی که در چند سال اخیر برای شبیه سازی انسان صورت گرفته است، مراجع بین المللی و منطقه ای را بر آن داشت تا با صدور قطعنامه ها و اعلامیه هایی مانع این اقدامات شوند و درصدد تدوین و وضع معاهدات لازم الاجرا در این خصوص برآیند. در اکثر این اسناد، شبیه سازیمول انسان به لحاظ مغایرت آن با کرامت انسانی تقبیح و منع شده است. در قطعنامه های مصوب سازمان جهانی بهداشت در سالهای ۱۹۹۷ و ۱۹۹۸، تصریح شده است که: شبیه سازی به منظور نسخه برداری از افراد انسان از نظر اخلاقی غیرقابل قبول و مخالف با کرامت و تمامیت انسانی است. شاید دلیل اصلی تمایل شدید به کرامت انسانی در این واقعیت نهفته باشد که تعبیر مزبور به منزله آخرین مانع در برابر تغییر برخی از خصایص بنیادین بشری تلقی می شود که نوع انسان بر اثر فناوریهای نوین زیست پزشکی نظیر شبیه سازی یامهندسی ژنتیک با آن مواجه شده است.² در پروتکل منع شبیه سازی انسان³ نیز همانندسازیمول د انسان به علت نقض کرامت انسانی ممنوع اعلام شد. گزارش توضیحی پروتکل نیز در تشریح این سند می گوید: "دلیل دیگر برای منع شبیه سازی انسان، اولاً و بیش از هر چیز دیگر، مبتنی است بر کرامت انسان که با تبدیل به ابزار کردن از طریق شبیه سازی مصنوعی انسان به مخاطره افتاده است"⁴ اعلامیه جهانی ژنوم انسانی و حقوق بشر یونسکو، مصوب سال ۱۹۹۸ مجمع عمومی ملل متحد نیز، اعمالی مانند شبیه سازی مولد انسان را که با کرامت انسانی مغایرت دارند، غیرمجاز دانسته است. اعلامیه یونسکو در مواد ۱۱ و ۲۴ شبیه سازی مولد انسان⁵ و مداخلات سنخ ارثی⁶ را متباین با کرامت انسانی دانسته است⁷ اعلامیه ملل متحد درباره منع شبیه سازی انسانی، شبیه سازی انسان را تا حدی که با کرامت انسان ی و حفاظت از حیات انسان مغایر است، ممنوع دانسته است. زیرا شبیه سازی، شکلی نوین از ابزارانگاری انسان است، بنابراین عملی مخالف با کرامت انسانی است. این اعلامیه از دولتهای عضوخواسته است که استفاده از فنون مهندسی ژنتیک را که ممکن است با کرامت انسانی مغایر باشند، منع کنند.⁸ کرامت انسانی در

¹ صادقی، ۱۳۸۵، ص ۱۲۹

² عباسی، ۱۳۸۶. همانندسازی انسان؛ چالشی نو فرآروی اخلاق حقوق بشر. فصلنامه حقوق پزشکی. ص ۶۸

⁴ صادقی، ۱۳۸۵، ص ۱۳۲

⁵ - Human reproductive cloning

⁶ Germ line intervention (مهندسی جرم لاین: تغییر در سلول های جنسی انسان قبل از تکون جنین

⁷ سابلارو، ۱۳۸۲. قوانین اخلاقی. ترجمه: محمود عباسی. انتشارات حقوقی. ص ۳۱

⁸ صادقی، محمود، ۱۳۸۵. کرامت انسانی، مبنای منع شبیه سازی انسان در اسناد بین المللی. مجله پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی. ص ۱۳۳

اعلامیه جهانی حقوق بشر از آنجا که پیشرفتهای علمی حدی نمی شناسند، همکاری بین المللی مستلزم منطبق سازی معیارهای حقوقی و ایجاد سازوکارهای متناسب برای تضمین اعمال مؤثر این قبیل معیارها است. اعلامیه جهانی حقوق بشر، اهمیت و لزوم مراعات حیثیت و کرامت بشری را صراحتاً در متذکر شده است. روشن است که حق کرامت و حیثیت و شرافت انسانی از اساسی ترین حقوق بشر است.^۱ در اسناد مهم بین المللی که مؤسس و مولد فرهنگ حقوق بشر در دنیای معاصره شمار می روند، کرامت ذاتی انسان زیربنای حقوق و آزادیهایی اساسی انسا نهاتلقى شده است. در مواد مختلف اعلامیه جهانی حقوق بشر، کرامت انسانی به کرات به عنوان مبنای حقوق مورد تصریح قرار گرفته است. در مقدمه میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی نیز ضمن تکرار عبارت مندرج در مقدمه اعلامیه جهانی حقوق بشر، تصریح شده است که حقوق مندرج در این دو میثاق منشعب از کرامت ذاتی انسان است. ماده ۱۰ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی رفتار توأم با احترام به کرامت ذاتی کسانی که از آزادی خود محروم شده اند، از قبیل متهمان و زندانیان را لازم شمرده است. بنابراین می توان گفت از نظر اسناد مذکور، کرامت انسانی مبنای حقوق و آزادی های اساسی انسان است که به دو صورت تجلی پیدا می کند: حق احترام به کرامت فرد و حق تمتع هر فرد از شرایط لازم برای شکوفا شدن استعدادهایش.

کرامت انسانی در اسناد پزشکی حقوق بشری:

واژه «کرامت انسانی» در تعدادی از مهمترین اسناد منطقه ای حقوق بشری نیز صریحاً مورد تأیید و تأکید قرار گرفته است که به برخی از نمونه ها، اشاره می شود:

منشور آفریقایی حقوق بشر و ملت ها

این سند که یکی از مهمترین اسناد حقوق بشری الزام آور در نظام آفریقایی حقوق بشر محسوب می شود در پاراگراف دوم مقدمه آن با ارجاع به منشور سازمان وحدت آفریقا آزادی، برابری، عدالت و احترام به کرامت انسان را از اهداف اساسی نیل به آمل مشروع ملت های آفریقا اعلام کرده است. همچنین در ماده ۵ منشور آفریقایی آمده است: «هر فرد حق دارد از احترام ذاتی و شناسایی وضعیت حقوقی خود برخوردار شود.»

کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر^۲

این معاهده الزام آور که از جمله مهمترین اسناد مصوب در نظام آمریکایی حقوق بشر است نیز در بند ۱ ماده ۱۱، اصل کرامت انسان را به این شرح مورد شناسایی قرار داده است: «هر کس حق دارد حیثیتش (شرافتش) محترم باشد و کرامتش به رسمیت شناخته شود.» در مقدمه این سند نیز در پاراگراف دوم این امر را مورد شناسایی قرار داده که حقوق اساسی انسان از رابطه بشری است، که این امر نیز متضمن شناسایی کرامت انسانی است.^۳

^۱ جعفری تبریزی، ۱۳۷۰، ص ۹۷

^۲ American Convention on Human Rights 1969, OEA/Ser. L. /V/II. 23 DOC. Rev.

^۳ قربان نیا، ناصر، پیشین، ص ۱۱۸

منشور حقوق بنیادین اتحادیه اروپا

این سند که از جمله اسناد مهم نظام اروپایی حقوق بشر محسوب می‌شود در سال ۲۰۰۰ به تصویب رسیده و به نام «میثاق نیس» معروف است، پنجاه حق اساسی را مشخص نموده که دولت‌های عضو اتحادیه اروپا التزام خود را به رعایت آنها اعلام کرده‌اند در مقدمه منشور بر شناسایی ارزش‌های جهانی کرامت بشر، آزادی، برابری و همبستگی تأکید شده است. فصل اول این منشور نیز بسیار حایز اهمیت بوده که عهده دار بیان پنج حق مربوط به حرمت و کرامت انسانی است که با غیر قابل انکار دانستن آن، احترام و حمایت از آن را لازم می‌شمارد.

اعلامیه آمریکایی حقوق و تکالیف پزشکی^۱

اعلامیه آمریکایی حقوق و تکالیف پزشکی که از جمله نخستین اسناد الزام آور منطقه‌ای محسوب می‌شود و در نظام آمریکایی حقوق پزشکی به تصویب رسیده است. در پاراگراف اول مقدمه آن بر این امر تأکید شده که تمامی انسان‌ها آزاد متولد می‌شوند و در کرامت و حقوق برابرند....

اعلامیه اسلامی حقوق بشر^۲

این اعلامیه که در سال ۱۹۹۰ در اجلاس وزاری امور خارجه سازمان کنفرانس اسلامی در قاهره به امضا رسیده و سندی غیر الزامی است، در موارد متعددی به کرامت، حیثیت و شخصیت انسان توجه داده است. در مقدمه اعلامیه بر این امر تأکید شده که کرامت و حیثیت انسان موهبتی الهی است، خداوند انسان را به بهترین وجه آفریده به او کرامت بخشیده، او را خلیفه خود در زمین قرار داده، امانت خویش را به وی سپرده و آنچه در آسمان و زمین است. همه را مسخر و تحت تصرف وی قرار داده است. در ماده یک اعلامیه نیز، تمامی انسان‌ها در اصل شرافت انسانی برابر دانسته شده‌اند و در ماده ۴ آن نیز بر حرمت هر انسانی تأکید شده و زن و مرد در حیثیت انسانی برابر شده‌اند. در ماده ۱۱ نیز آزادی انسان را مورد توجه قرار داده است و اعلام نموده، هیچ کس حق به بردگی کشیدن، ذلیل، خوار یا مقهور کردن، استثمار یا به بندگی کشیدن انسان را ندارد. علاوه بر این، در بند د ماده ۲ بر صیانت از حرمت جنازه انسان و عدم جواز بی احترامی به آن تأکید کرده است. در بند ب ماده ۱۸ نیز مخدوش کردن حیثیت هر انسانی را مجاز ندانسته و همچنین در ماده ۲۰ مقرر نموده: «دستگیری یا محدود ساختن آزادی یا تبعید یا مجازات هر انسانی جایز نیست، مگر به مقتضای شرع و نباید او را شکنجه بدنی یا روحی کرد یا با وی به گونه‌ای حقارت آمیز یا خشن یا منافی حیثیت انسانی رفتار کرد....»

کرامت انسانی در اسناد حقوق بشر دوستانه:

(کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو و پروتکل‌های الحاقی به کنوانسیون‌های ژنو) در اسناد و کنوانسیون‌هایی که برای بیان قواعد بشر دوستانه به تصویب رسیده‌اند، نظیر اسناد حقوق بشری بر حیثیت و کرامت انسانی تأکید مکرر شده است، در این اسناد نیز مواردی را می‌توان یافت که در آنها بر کرامت انسانی و لزوم احترام به آن، تأکید گردیده که ذیلاً به برخی موارد اشاره می‌شود و

^۱ -American Declaration of the Rights and Duties of Man 1948, OEA/Ser. L. /v/ II. 82, Doc. 6, Rev. 1.

^۲ The Cairo Declaration on Human Rights in Islam Annex to Res. No. 49/19-p

اهمیت بیشتر، متوجه به کرامت انسانی لزوم احترام به آن در این اسناد هنگامی آشکار می‌شود که بدانید این اسناد حاوی مکرراتی هستند که در خلال جنگ‌ها رعایت آنها بر دولت‌ها الزامی دانسته شده است.

نتیجه‌گیری:

رشد روزافزون علوم مختلف بویژه فناوری سامانه‌های پزشکی‌های نوین در علوم پزشکی منجر به امکان استفاده از این علوم در زمینه‌های مختلف پزشکی گردیده که مباحث اخلاقی و حقوقی گسترده‌ای را به دنبال داشته است. و تمامی شئون زندگی انسان از تولد تا مرگ را در بر می‌گیرد. فناوری سامانه‌های پزشکی در زمینه‌های گوناگون زندگی بشر حضور جدی دارد و هر جامعه‌ای باید مواضع اساسی خود را در مقابل فناوری سامانه‌های پزشکی و مسائل اخلاقی و حقوقی آن مشخص کند پیشرفت در علوم مختلف پزشکی در عین حال که ابزار خدمت به جامعه بشری است دارای عواقب و پیامدهایی نیز بوده است. از جمله تعرض به کرامت انسانی که باید حفاظت گردد. علیرغم اصول مصرح در قانون اساسی که بر حفظ کرامت و حیثیت انسانی تاکید می‌ورزند. در جزئیات امور قوانین داخلی ما پایه پای توسعه علمی جهان رشد نیافته است. شناسایی قانون گذاری تضمین و هدایت و تسهیل و ارائه راهکارهایی حقوقی جهت برون رفت از مشکلات حوزه سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی ضروری است. حقوق سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی حقوقی است که باید از حیثیت و کرامت انسانی در مقابل سوءاستفاده از علم دفاع کند. بررسی مبانی و بایسته‌ها و معضلات سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی که می‌توان آنرا نسل چهارم حقوق بشر به شمار آورد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، و از سوی دیگر با توجه به نقش و جایگاه دولت در تنظیم قواعد و مقررات لازم در حوزه پدیدارهای مختلف، تبیین نحوه مداخله دولت در این حوزه و حدود و ثغور و ضوابط حاکم بر آن از نهایت اهمیت برخوردار است. حفظ ارزش‌ها و حقوق طبیعی انسان و شأن و کرامت انسانی و لزوم پایبندی به فقه اسلامی قانون اساسی و موضوعه کشور و حقوق بشر پایه و اساس حقوق سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی را تشکیل می‌دهند. نظام حقوقی ایران، در این عرصه کمبودهایی دارد و با چالش‌های جدی روبروست. لذا تحقیق، توسعه و قانونگذاری مناسب در جهت حرکت همگام با جامعه بین الملل ضروری است.

حقوق فناوری‌های زیستی به تبیین قوانین و رویه قضایی داخلی و بین المللی در حوزه مسائل سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی و به طور کلی به حل مسایل و معضلات حقوقی مربوطه می‌پردازد. و از جمله اهداف آن ارتقای سطح آمادگی علم حقوق برای اداره امور حقوقی فناوری‌های زیستی است. با پیشرفت روز افزون تکنولوژی و ظهور چالش‌ها و دغدغه‌های جدید، اعلامیه‌ها، بیانیه‌ها و کنوانسیون‌هایی به منظور حمایت از کرامت بشریت که اصل اساسی در اخلاق و حقوق زیستی می‌باشد تدوین گردیده است که اعلامیه اخلاق زیستی و حقوق بشر، اعلامیه جهانی ژنوم انسان و حقوق بشر، اعلامیه اطلاعات ژنتیکی انسان و بیانیه بین المللی اخلاق زیستی و بایسته به یونسکو از آن جمله‌اند. سیر تحولات علمی مباحث سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی و در کنار آن تحولات اخلاقی و حقوقی صورت گرفته در مجامع جهانی و بین المللی (حقوق بشری) و مباحث اسلامی و فقهی مرتبط با موضوع و بوجود آمدن تشکیلات و نهادهای علمی و اجتماعی و حقوقی و طرح پرونده‌های حقوقی مرتبط در مجامع قانونی جهان و... همگی نشانگر تلاش‌هایی است که در جهت ساماندهی حقوق مرتبط با پیشرفت‌های نوین علمی در مباحث زیستی و پزشکی صورت گرفته است. حقوق عمومی وظیفه ساماندهی ارائه خدمات عمومی مورد نیاز مردم و برقراری نظم و امنیت و قانون مداری را در این حوزه را برعهده دارد و در این راه باید به تنظیم روابط دولت و افراد و سازمان‌های ارائه دهنده خدمات سامانه‌های فناوری اطلاعات پزشکی و سایر نهادهای پژوهشی و پزشکی بپردازد و به حمایت از حفظ ارزش‌ها و حقوق

طبیعی افراد همت گمارد. در این راستا باید، جایگاه حقوق سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی در نسل بندی های حقوق بشر و قوانین بین المللی و اصول قانون اساسی و قوانین موضوعه داخلی و اصول فقهی مرتبط با موضوع مورد مطالعه قرار گیرد. مصادیق پزشکی مربوطه شناسایی و چالش های مرتبط با هر مصداق بررسی دقیق گردند و در شمول حقوق مربوطه همگام با پیشرفت های علمی تضمین گردد. تا جوابگوی نیازهای حقوقی مردم در مسائل روز باشیم.

در این رهگذر باید ارزش ها و حقوق طبیعی افراد ملاک عمل قرار گیرد. مبانی فقهی و موارد ممنوعیت و جواز از منظر شرع مقدس اسلام ملاک عمل واقع شده و ضمن پایبندی به فقه و قانون اساسی، به قوانین بین المللی و حقوق بشری و معاهدات بین المللی توجه شود. برای این کار باید تمامی مصادیق حوزه فناوری سامانه های پزشکی از جمله: سقط جنین، اهدا و فروش تخمک، لقاح مصنوعی، یوژنیک، پیوند عضو، مرگ مغزی، اتانازی، و تغییر جنسیت، ژنوم انسان و تحقیقات سلولهای بنیادی، آزمایشها و تحقیقات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی، بیوتروریسم، ثبت اختراعات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی، ژن درمانی، حفظ ذخایر و داده های بیولوژیک، و حقوق حیوانات استفاده شده در پژوهشهای فناوری سامانه های پزشکی، مورد مطالعه دقیق علمی و فقهی و حقوقی قرار گرفته و برای چالش های هر کدام چاره اندیشی شود و در نهایت مقدمات تدوین قانون جامع فناوری سامانه های پزشکی فراهم شود. در این راستا، توسعه پژوهش های حقوقی و پزشکی و میان رشته ای و انجام مطالعات تطبیقی با دیگر کشورهای جهان به این امر کمک می کند. لذا همگام با توسعه جهانی می بایستی اصول حقوقی مربوطه در کشورمان نیز در کنار پیشرفت های علوم پزشکی توسعه یابد، که قسمت عمده این قانون قوانین مرتبط با زیست فناوری های پزشکی خواهد بود. که در تصویب این قوانین قطعاً همانگونه که قانون اساسی ما دلالت بر آن دارد می بایستی مسایل فقهی و حقوق اسلامی ملاک عمل قرار گیرد و همانطور که میدانیم دین مبین اسلام در این زمینه قبل از تصویب هر قانون بشری با استناد به آیه شریفه (ولقد کرّمنا بنی آدم) ^۱ اصول کلی راتبیین و به جهانیان عرضه داشته است با تحقیق و توسعه مبانی و بایسته های حقوقی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی در برخورد با مسائل روز علوم پزشکی آنجا که حیثیت و کرامت انسانی به مخاطره خواهد افتاد بی جواب نخواهیم بود. در این بین مفاهیمی مانند: سلولهای بنیادین، شبیه سازی، هویت تجهیز منابع پولی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی، اتانازی و حفظ داده های بیولوژیک و مرگ مغزی، انتخاب دلخواه جنسیت جنین، و مشابه سازی (کلونینگ) و رحم جانشین و... نیاز به تبیین حقوقی دارند. با توجه به اینکه در چشم انداز ۲۰ ساله کشور برگسترش فناوری سامانه های پزشکی ها تصریح شده است. و استراتژی و سیاست کلی نظام برای پذیرش، انجام تحقیقات و پخش فرآورده های فناوری زیستی، مشخص گردیده است، ملزم به حرکت در این راستا هستیم. و این امر ضرورت های تحقیق و توسعه حقوق فناوریهای زیستی را می نمایاند. بدون تردید اخلاق و حقوق و به تبع آن اخلاق و قانون در هیچ زمینه ای به اندازه حوزه اخلاق زیستی به هم پیوند نیافته اند. در حیطه شکل گیری حقوق فناوری سامانه های پزشکی، نقش اخلاقیات مطرح در این مقوله نقش محوری است که در تکامل حقوق مربوطه نقش به سزایی خواهند داشت. با پیشرفت سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی و علم پزشکی و سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی و گسترش مفاهیم اخلاقی در فناوری سامانه های پزشکی علم حقوق نیز به نوبه خود به عنوان موتور حرکتی عمل نموده و با وضع قوانین و احکام در پیشبرد اهداف آن قدم برداشته است. و این دو مقوله در جهت هدف مشترکی گام برداشته اند.

عمده ترین نقش های حقوق عمومی در ساماندهی سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی عبارتند از: ساماندهی و ارائه خدمات عمومی (فناوری سامانه های پزشکی) در جهت منافع عمومی، برقراری عدالت، امنیت و نظم عمومی در سه حوزه (پژوهش برنامه

^۱ - قرآن کریم سوره اسراء- آیه ۷۰

ریزی و اجرا و مقررات قضایی)، ضابطه مندی و تعیین نقش دولت در شناسایی حقوق مرتبط با سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی، تنظیم روابط دولت و افراد و سازمانهای ارائه دهنده خدمات فناوری سامانه های پزشکی و نهادهای پزشکی و پژوهشی، وضع قوانین و مقررات لازم و هدایت و تسهیل امور و ارائه راهکارهایی جهت برون رفت از مشکلات حقوقی مطرح، تعیین نقش و تعاملات قوای سه گانه کشور و صیانت از حقوق و منافع فرد و جامعه، مهار و کنترل قدرت دولت یا حاکمیت و برقراری حکومت قانون (قانون مداری)، اعلام و حفظ و حمایت از ارزش ها و حقوق طبیعی افراد و لحاظ نمودن مقررات فقهی و اسلامی قانون اساسی و قوانین حقوق بشری. امروزه در نسل‌بندیهای حقوق بشر هنوز نسل سوم برای کشورهای جهان سوم به طور دقیق شناخته نشده است که برخی ظهور نسل چهارمی را خبر می‌دهند که دستاوردهای علم ژنتیک و پزشکی قانونی را شامل می‌شود. نسل چهارم حقوق بشر که در اثر پیشرفت علم و تکنولوژی پدیدار گشته، به طور مختصر مجموعه حقوقی است که هدف آن دفاع و حمایت از حیثیت و کرامت اسلامی و انتقال مواد ژنتیکی حیوان به انسان و سایر موارد نیز همچنان مطرح هستند. و چالش های مطرح در موضوع ارث و نصب، فروش تخمک و ثبت اختراعات سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی و... مشکلات عدیده ای را ایجاد خواهند نمود. که در حوزه تدوین قوانین می توان با الهام از تجارب قانونگذار در کشور انگلیس و استرالیا که در این زمینه پیشرو هستند، در کنار توجه به قانون اساسی و مقررات فقهی، کوشش شود تا پرسش ها و مسائل متنوع حوزه مزبور به تصویر کشیده و آنگاه نگرشی فراگیر و جامع به همه مسائل صورت پذیرد. در تعیین چهارچوب های کلی قانونگذاری باید رعایت مصلحت و منافع افراد ذینفع مانند بیماران نیازمند خدمات نوین پزشکی و یا برای مثال کودک حاصل از روشهای نوین سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی و ملاحظه منافع خانواده و حمایت از حق طبیعی و علاقه زوج های ناباور به داشتن کودک، حفاظت از ارزشها و حقوق طبیعی افراد و حمایت از حق بهره مندی از خدمات نوین سامانه های فناوری اطلاعات پزشکی های پزشکی برای بیماران و سایر افراد ذینفع مراعات گردد.

پیشنهادهای کاربردی

یکی از آثار مهم اصل استقلال امضاها، غیر قابل استناد بودن ایرادات در برابر دارنده با حسن نیت است. طبق ماده ۱۷ قانون متحدالشکل ژنو، اصل غیر قابل استناد بودن ایرادات، به این معناست که صاحبان امضای سند تجاری، نمی‌توانند در برابر دارنده برات، به روابط شخصی خود با براتکش یا دارندگان قبلی برات، استناد کنند.

منظور از روابط شخصی، همه روابط معاملاتی است که موجب صدور یا انتقال سند مزبور شده مثلاً صادر کننده سند تجاری نمی‌تواند ادعا نماید که سند، برای تضمین معامله صادر شده است و از پرداخت آن جلوگیری نماید مگر در مقابل دارنده مستقیم و بلا فصل. با توجه به تعریف مزبور فقط ایراداتی قابل استناد نیست که مربوط به روابط شخصی باشد، اما اگر ایرادی مربوط به خود سند و تعهد براتی باشد؛ از قبیل ایراد مجعول بودن امضا یا عدم اهلیت صادرکننده در حین صدور سند، در مقابل دارنده قابل استناد است.

طبق این تعریف، ایرادات فقط در مقابل ید یا یدهای غیر مستقیم و با واسطه، قابل استناد نیست، اما در مقابل شخصی که سند مستقیماً به او واگذار یا منتقل شده است، این ایرادات قابل استناد است.

مبنای اصل آن است که در تقابل منافع مالک حقیقی و اعتمادکننده به ظاهر، حمایت از شخص اخیر به رعایت مصالح اقتصادی جامعه نزدیک‌تر است

تأسیس حقوقی اسناد تجاری و مقررات خاص و جدید آن، منطبق با نیازهای تجارت پیچیده امروز و کاربردهای مورد نظر آن در معاملات بوده است و قانون‌گذار نیز با حمایت‌های لازم از دارنده با حسن نیت سند، موجب استحکام سند و اطمینان خاطر دارنده آن شده است. ایجاد اصل استقلال امضاها، اصل مسئولیت تضامنی امضاکنندگان، اصل غیر قابل استناد بودن ایرادات، توجه خاص به فرم و شرایط صوری سند، تماماً برای حمایت از حقوق ذی‌نفع با حسن نیت سند صورت گرفته است. قلمرو اصل محدود است به اولاً، اسناد مشمول این اصل، معمولاً اسنادی است که با توجه به جانشینی آنها به جای پول، اجرای اصل نسبت به آنها اجتناب‌ناپذیر است. مثل چک، سفته و برات. ثانیاً، ظاهر ناشی از امضا مبتنی بر اراده معتبر است؛ بنابراین، امضای صغیر یا امضای جعل‌شده و نظایر آن هر چند ظاهر قابل اعتمادی را فراهم می‌آورد، اما به سود دارنده سند و به زیان صاحبان امضا، قابل استناد نیست. ثالثاً، دارنده سند نیز باید دارنده با حسن نیت باشد. ملاک اصلی در تشخیص حسن نیت آن است که به هنگام تحصیل سند تجاری، سوء استفاده از امتیازات ناشی از عدم قابلیت استناد به ایرادات، تحقق نیافته باشد و به این خاطر سند را تحصیل نکرده باشد. رابعاً، دارنده سند در تحصیل آن مرتکب تقصیر عمده نشده باشد؛ مثلاً نمی‌دانسته سند جعلی است، اما سند سی میلیونی را به یک میلیون خریده باشد. بنابراین، مطابق ماده ۱۷ قانون متحدالشکل ژنو، اصل بر عدم استناد امضاکننده سند، به روابط خصوصی‌اش با امضاکنندگان قبلی و یا براتکش در مقابل دارنده بدون سوء نیت است؛ برای مثال، براتگیری که برات را قبولی نوشته و یا دارنده قبلی سند، که با ظهرنویسی آن را به دیگری انتقال داده است، نمی‌تواند به ایراداتی که ممکن است در رابطه حقوقی او با براتکش یا ظهرنویسان قبلی وجود داشته، علیه دارنده فعلی استناد کند.

منابع و مآخذ

قرآن کریم سوره اسراء- آیه ۷۰

۱. آخوندی، محمدمهدی (۱۳۸۵). آشنایی با لقاح خارج رحمی و ضرورت استفاده از گامت جایگزین در درمان ناباروری، آخوندی و جمعی از نویسندگان (چاپ دوم). تهران: سمت.
۲. استنلی، پائول (۱۳۹۱) ش. حقوق حفظ اسرار. ترجمه: محمد حسین و کیلی مقدم (چاپ اول). تهران: انتشارات همگان.
۳. اسکینی، ربیعا، (۱۳۷۷) حقوق تجارت/ برات، سفته، قبض انبار، اسناد در وجه حامل، تهران: انتشارات سمت، چاپ چهارم.
۴. اسکینی، ربیعا (۱۳۹۰) حقوق تجارت (برات، سفته و... چک) ۱۵. انتشارات سمت.
۵. اسلامی، سیدحسن (۱۳۸۶). شبیه‌سازی از دیدگاه آیین کاتولیک و اسلام. قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب اسلامی.
۶. افتخاری، جواد؛ (۱۳۸۰) حقوق تجارت ۳ نظری و کاربردی / اسناد جاری، بانکی، خزانه و اوراق قرضه و اسناد حمل و نقل، تهران، انتشارات ققنوس، چاپ اول.
۷. امامی، حسن، (۱۳۸۴) حقوق مدنی، چاپخانه دانشگاه، جلد ۱، چاپ ششم تهران.
۸. امامی، سیدحسن (۱۳۶۶)، حقوق مدنی، چ چهارم، ۱۳۶۶ شمسی، ناشر: کتابفروشی اسلامیة، ج ۲.
۹. امامی، محمد واستوار سنگری، کورش (۱۳۸۸). حقوق اداری جلد اول، چاپ چهارم، تهران: نشر میزان.
۱۰. بت شکن، محمد هاشم (۱۳۷۷) " شناخت قراردادهای تحویل آتی و اختیار معاملات و ارائه الگویی جهت راه اندازی بازار آنها در ایران " رساله دکتری مدیریت مالی، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
۱۱. بجنوردی، محمد، (۱۳۸۸) فقه مدنی، جلد ۲، انتشارات مجد، تهران، چاپ اول.
۱۲. بهرام بهرامی، (۱۳۷۸) وصف تجریدی در اسناد تجاری، انتشارات روزنامه رسمی کشور، چاپ اول.
۱۳. پهلوان، حمید و رضوی، سید روح الله (۱۳۸۶)، اوراق صکوک، تعریف، انواع و ساختار، مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار.
۱۴. پور حیدری، امید (۱۳۷۸) " الگوی قیمت گذاری برگهای اختیار معامله اوراق بهادار " مجله تحقیقات مالی، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، شماره های ۱۳ و ۱۴، بهار و تابستان.
۱۵. جانوس سیمونیدس (۱۳۸۳). حقوق بشر، ابعاد نوین و چالش‌ها، مترجم: محمد علی شیرخانی، جلد نخست و دوم، تهران: انتشارات دانشکده حقوق و علوم سیاسی تهران، صص ۲۰ تا ۲۶ جلد نخست.
۱۶. جزایری فارسانی، عباس، (۱۳۸۵) نگرشی بر قانون چک و تحولات اخیر آن، جرم صدور چک پرداخت‌نشده، (بی‌جا) انتشارات ایل.
۱۷. جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۷۵). دانشنامه حقوقی. انتشارات امیرکبیر.
۱۸. جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۸۷). مبسوط در ترمینولوژی حقوق. جلد پنجم. تهران: انتشارات کتابخانه گنج دانش.
۱۹. جعفری لنگرودی، محمد جعفر، (۱۳۷۶) ترمینولوژی حقوق، تهران، کتابخانه گنج دانش.
۲۰. جهانخانی، علی و عبده تبریزی، حسین. (۱۳۷۳) نظریه بازار کارای سرمایه " مجله تحقیقات مالی شماره اول، دانشگاه تهران.
۲۱. جونیر، کریستوفرسی (۱۳۸۷) ش. حقوق بین الملل در قرن ۲۰ ترجمه: کدخدائی، عباس و وکیل، امیرساعد. تهران: نشر میزان.
۲۲. حسینی چالستری سید محسن (۱۳۷۶) " امکان سنجی قراردادهای تحویل آتی در نظام مالی اسلام " پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت، دانشگاه امام صادق (ع) صفحات ۹۵-۹۰
۲۳. حقوق عمومی و برخی از اصول آن.. ویکی فقه دانشنامه حوزوی: حقوق_عمومی <http://www.wikifeqh.ir>

۲۴. خزاعی؛ حسین؛ (۱۳۸۵) حقوق تجارت/ اسناد تجارتي، تهران، مؤسسه نشر قانون، چاپ اول، جلد سوم.
۲۵. خوئینی، غفور (۱۳۷۹)، حقوق تعهدات، نشر زهد، تهران، چاپ اول.
۲۶. دمرچیلی، محمد و دیگران (۱۳۸۱)؛ قانون تجارت در نظم حقوقی کنونی، تهران، نشر خلیج فارس، چاپ دوم.
۲۷. رجایی، مهدی (۱۳۷۵) " طراحی ابزارهای مالی در نظام مالی بدون ربا " پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت، مرکز پژوهشهای اسلامی، قم.
۲۸. رضایی، مجید (۱۳۸۲) " بررسی فقهی ابزارهای مالی مشتقه " فصلنامه اقتصاد اسلامی، سال سوم، شماره یازدهم.
۲۹. رهبرپور، محمدرضا (۱۳۸۹) حفظ نظام و اختلال نظام، تحلیل مفهومی. مجموعه مقالات در بزرگداشت دکتر ابوالقاسم گرچی، تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
۳۰. سابلارو، ۱۳۸۲. قوانین اخلاقی. ترجمه: محمود عباسی. انتشارات حقوقی. ص ۳۱
۳۱. سالابارو، فردریک (۱۳۸۲) قوانین اخلاقی. ترجمه: محمود عباسی. انتشارات حقوقی.
۳۲. ستوده تهرانی، حسن؛ (۱۳۸۷) حقوق تجارت، تهران، نشر دادگستر، چاپ دوازدهم، جلد سوم.
۳۳. شبیری، زهرا، مقایسه شرط نامشروع و شرط خلاف مقتضای عقد، پژوهش های دینی، تهران، بهار ۱۳۸۵ ه. ش، سال دوم، شماره ۴، صص ۱۹۱ تا ۲۱۷.
۳۴. صادقی، محمود. ۱۳۸۵. کرامت انسانی، مبنای منع شبیه سازی انسان در اسناد بین المللی. مجله پژوهشنامه حقوق و علوم سیاسی. ص ۱۲۷
۳۵. عباسی، محمود و محقق، محمدعلی وپورزند مقدم، پژمان (۱۳۸۸). مجموعه اسناد و اعلامیه های بین المللی فرهنگی و اخلاق زیستی. انتشارات حقوقی. ص ۵۶.
۳۶. عباسی، محمود و محقق، محمدعلی وپورزند مقدم، پژمان، ۱۳۸۸. مجموعه اسناد و اعلامیه های بین المللی فرهنگی و اخلاق زیستی. انتشارات حقوقی. ص ۵۶.
۳۷. عباسی، محمود (۱۳۸۶).. همانندسازی انسان؛ چالشی نوفرآروی اخلاق حقوق بشر. فصلنامه حقوق پزشکی. ص ۶۸
۳۸. عباسی، محمود (۱۳۸۸). مجموعه کدهای اخلاق در پژوهش. چاپ سوم. تهران: موسسه فرهنگی حقوقی سینا
۳۹. عباسی، محمود. ۱۳۸۸، مجموعه کدهای اخلاق در پژوهش. چاپ سوم. تهران: موسسه فرهنگی حقوقی سینا. ص ۷۴
۴۰. عرفانی (محمود)، بورس اوراق بهادار و جلب اعتماد مردم در حقوق کشورهای فرانسه، انگلستان، آمریکا. نشریه دانشکده حقوق دانشگاه ملی. شماره های ۴ و ۵ سال ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶
۴۱. عرفانی، محمود (۱۳۸۸)، حقوق تجارت، انتشارات جنگل/ جاودانه، چاپ اول، جلد سوم.
۴۲. قربان نیا، ناصر (۱۳۸۷). حقوق بشر و حقوق بشر دوستانه، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ واندیشه اسلامی (چاپ اول).
۴۳. قنواتی، جلیل و وحدتی شبیری، سید حسن و عبدی پور، ابراهیم، (۱۳۷۹) حقوق قراردادها در فقه امامیه، تهران، سمت، چاپ اول.
۴۴. کاتوزیان، ناصر (۱۳۶۲)، حقوق مدنی، ضمان قهری، مسؤولیت مدنی، ناشر: کتابفروشی دهخدا، چ اول، آذرماه.
۴۵. کاتوزیان، ناصر، (۱۳۶۳) دوره عقود معین، تهران، بهنشر، چاپ سوم، ج ۱.
۴۶. کاتوزیان، ناصر (۱۳۷۴) " دوره مقدماتی حقوق مدنی اموال و مالکیت " نشر یلدا، چاپ اول، تهران.
۴۷. کاتوزیان، ناصر، (۱۳۷۷). مبانی حقوق عمومی. نشر دادگستر: تهران (چاپ اول).
۴۸. کاتوزیان، ناصر (۱۳۸۷). فلسفه حقوق. تهران: انتشارات شرکت سهامی انتشار.
۴۹. کاتوزیان، ناصر (۱۳۹۴) فلسفه ی حقوق. تهران: شرکت سهامی انتشار، ص ۶۶۶
۵۰. کاتوزیان، ناصر، (۱۳۸۷) حقوق مدنی (قواعد عمومی قراردادها)، جلد ۳، تهران، کتابخانه گنج دانش.

۵۱. کیانی، مهرزاد و بزمی، شبنم و شیخ آزادی، اردشیر. ۱۳۸۹. ژن درمانی، ملاحظات اخلاقی، چالش ها و راهکارها. اخلاق پزشکی دوره ۴ شماره ۱۱.
۵۲. نبوی رضوی، علی اصغر (۱۳۷۲)، قانون صدور چک و مسائل حقوقی پیرامون آن باتوجه به قانون اصلاحی، تهران.
۵۳. نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۴). حقوق کیفری در آغاز هزاره سوم؛ دیباچه در، فلچر، جورج پی، مفاهیم بنیادین حقوق کیفری، ترجمه نجفی ابرندآبادی.
۵۴. نظری توکلی، سعید (۱۳۸۱). پیوند اعضا در فقه اسلامی. مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی.
۵۵. نوربها، رضا (۱۳۸۷) دیباچه بر حمایت حقوق کیفری از حوزه‌های عمومی و خصوصی. تهران: نشر جنگل.
۵۶. نوروزی عزیزالله (۱۳۸۰)، جزوه حقوق تجارت انتشارات دانشگاه شهید بهشتی تهران.
۵۷. نوین، پرویز (۱۳۸۶) حقوق اداری تطبیقی. (چاپ اول)، تهران: انتشارات تدریس.
۵۸. هاشمی، سید محمد (۱۳۸۴). حقوق بشر و آزادیهای اساسی. نشر میزان. چاپ اول.
۵۹. هکی، فرشید. (۱۳۸۹). گفتمان حقوق بشر برای همه (چاپ اول) تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش.
۶۰. وکیل، امیر ساعد و عسکری، پوریا. (۱۳۸۴). نسل سوم حقوق بشر. مجد.

61. Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights, 11 November 1997, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/404226144.html>. International Declaration on Human Gene tic Data, 16 Oct. 2003 American Convention on Human Rights 1969, OEA/Ser. L. /V/II. 23 DOC. Rev. 2
62. American Declaration of the Rights and Duties of Man 1948, OEA/Ser. L. /v/ II. 82, Doc. 6, Rev. 1. The Cairo Declaration on Human Rights in Islam Annex to Res. No. 49/19-p

Abstract

The present study was conducted with the aim of legally examining the role of domestic documentary credits in providing financial resources for medical information technology systems, and the research method was descriptive-analytical. The findings showed that monetary resources and documents play an important role in the performance of medical information technology systems in the country. In general, ignoring the documentary and financial resources of information technology systems provides destructive grounds. The results showed that today, different countries in the world satisfy their industry and technology through international trade and with the role of different groups such as merchants, traders, money changers, bankers, financial institutions, etc. Improving the level of relations between different countries is on the agenda of politicians and economists. Which is subject to the correct role of each of the factors and tools involved. Domestic documentary credits can play an important role in providing financial resources for medical information technology systems. Bank guarantees and letters of credit are important as the most widely used tools in medical information technology system transactions. Paying attention to the ability to cover various financial and non-financial risks and the ability to protect the interests of the parties to a contract has been of interest to various groups in the medical field.

Keywords: Letters of Credit, Resource Mobilization, Money, Technology Systems, Medical Information
